

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

6. Good practices for the protection of witnesses in criminal proceedings involving organized crime United Nations Office on Drugs and Crime Vienna UNITED NATIONS New York, 2008.

7. Жертвы: право на защиту. Проблемы защиты прав потерпевших и свидетелей по уголовным преступлениям: доклад Межрегиональной правозащитной общественной организации «Сопrotивление». URL: <http://www.soprotivlenie.org/?id=3&cid=115&t=v> (дата звернення: 20.03.2020).

ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОСІБ, ЩО БЕРУТЬ УЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПОЗИТИВНИЙ МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Бенько А. В.

*Студентка IV курсу ННІ права
Сумського державного університету
Науковий керівник: Думчиков М. О.
к. ю. н., асистент кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

На сьогодні значна кількість кримінальних правопорушень залишається нерозкритими через відмову потерпілих або свідків надавати обвинувальні показання, у зв'язку із побоюваннями впливу зі сторони обвинувачених. Така ситуація певним чином підриває систему кримінальної юстиції.

Застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, має на меті, перш за все, забезпечення можливості таким учасникам (свідкам та потерпілим) надавати правдиві свідчення про обставини злочинів, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень, що можуть бути спровоковані внаслідок надання обвинувальних свідчень [1, с. 115]. Аналізуючи позиції більшості вітчизняних науковців можна виділити дві категорії проблемних питань з приводу застосування положень Кримінального процесуального законодавства України задля забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному провадженні – правові та організаційні.

Щодо правового аспекту – від передбачає певну декларативність правового забезпечення безпеки тих осіб, що повинні сприяти реалізації правосуддя у кримінальному провадженні. Так, Кримінально процесуальним кодексом не визначено чітких норм, які врегульовували би даний інститут. Безумовно, наразі реалізується процес приведення у відповідність національного законодавства до вимог міжнародного права та права Європейського Союзу, наявні спеціалізовані нормативні акти, що спрямовані на регулювання інституту захисту свідків, потерпілих та інших учасників кримінального

процесу: Закони України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів». Проте, необхідно констатувати, що кодекс не містить особливості підстав та порядку надання відповідного захисту учасникам кримінального процесу.

Стосовно організаційного аспекту – то це, в першу чергу відсутність належного державного фінансування діяльності правоохоронних органів (адже будь який захід захисту вимагає значних ресурсів); по-друге- недостатнє соціальне забезпечення осіб, щодо яких застосовуються заходи безпеки. З аналізу норм, передбачених Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» можна зробити висновки, що у випадку застосування заходів захисту, особа може зіткнутися з проблемами працевлаштування, зміни місця проживання тощо. І саме в цьому випадку виникає проблема тимчасовості заходів, адже такі категорії осіб потребують тривалої соціальної підтримки від держави.

Аналізуючи світову практику, можемо дійти висновку, що найбільш розроблену правову базу та широкий, унікальний досвід із захисту свідків та потерпілих у кримінальному провадженні мають США. Федеральна програма із захисту свідків Сполучених Штатів Америки (WITSEC) була законодавчо закріплена Законом про контроль над організованою злочинністю в 1969 році. У реалізації WITSEC задіяно три відомства: Служба федеральних маршалів, Федеральне бюро в'язниць, Міністерство юстиції США. Через деякий час для реалізації вищезазначеного Закону в США було прийнято низку правових актів, що сприяли розвитку інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, з їх числа: Програма щодо захисту свідків (1982), Закон «Про захист жертв і свідків злочинів» (1982), яким розширено перелік суб'єктів, що підлягають захисту, закони «Про реформу системи забезпечення безпеки свідків» (1984), «Про контроль за злочинністю» (1984), «Про права потерпілих і реституції» (1990).

Федеральне бюро в'язниць, в свою чергу, розробило програму щодо повідомлення потерпілих і свідків злочину. Відповідно до програми, особа, зареєстрована в ній, завчасно попереджається про звільнення злочинця, їй повідомляється дата звільнення, місто і штат. У разі призначення слухань про умовно-дострокове звільнення ув'язненого, учасники процесу, які давали свідчення проти нього, будуть повідомлятися про всі зміни в статусі ув'язненого і про хід слухань, про умовно-дострокове звільнення. У разі втечі ув'язненого, потерпілий або свідок будуть повідомлені про втечу в найкоротші терміни. Також необхідно підкреслити, що у США заходи із забезпечення безпеки осіб, що беруть участь у кримінальному провадженні, мають ефективний механізм фінансування,

всі витрати здійснюються за кошти державного бюджету. Так, уряд США щорічно виділяє на програму захисту близько 60-100 млн доларів, а на кожну особу, щодо якої застосовуються такі заходи – 40 тис доларів [2].

Аналізуючи досвід європейських держав, слід розглянути позитивний досвід із захисту осіб, що беруть участь у кримінальному провадженні, Італії. В 1991 році в Італії було прийнято Закон «Про захист свідків». Рішення про допуск особи до програми захисту приймається таким відомством, як Центральна національна комісія. Щодо змін в ідентифікації особи, то такі мають бути затверджені Центральною службою охорони, яка відповідає за забезпечення виконання заходів захисту свідків [3, с. 13–14].

Загалом, щодо процедури включення особи до спеціальної програми захисту, перш за все, необхідно одержати дозвіл прокурора, який веде розслідування, та Центральної національної комісії, що визначає ступінь небезпеки, яка загрожує особі, співпрацюючої із правоохоронними органами, підстави для надання їй захисту, оцінює значимість і важливість її показань на підставі відомостей, наданих поліцією і прокуратурою. Залежно від конкретних небезпечних обставин, згідно із законодавством Італії до особи застосовуються такі охоронні заходи, як: є цілодобове спостереження за помешканнями осіб; розміщення особи в безпечному місці; забезпечення збройного супроводу під час її пересування; надання щомісячної матеріальної допомоги, розмір якої залежить від кількості членів сім'ї та відповідає або середньому прожитковому мінімуму, або попередньому (до включення у програму) рівню життя та державної медичної допомоги; за потреби – виготовлення нових документів для членів сім'ї свідка. В Італії щорічно на програму захисту свідків витрачають до 60 мільйонів євро. За останні 10 років в Італії не було зареєстровано жодного факту загибелі особи, щодо якої були застосовані заходи забезпечення безпеки. Що свідчить про високий рівень ефективності державних заходів [4].

Тож, підбиваючи підсумки, можна констатувати, що на сьогодні в нашій державі законодавчий механізм захисту осіб, що беруть участь у виконавчому провадженні, має прогалини, наявні ризики порушення основоположних прав людини і громадянина. Практика таких держав, як США, Італія можуть нести позитивний приклад і для України. Тому, можна вивести наступні рекомендації:

- 1) закріпити належним чином інститут захисту осіб, що беруть участь у кримінальному провадженні в положеннях Кримінального процесуального кодексу України;
- 2) розроблення державних програм захисту осіб, що враховували би питання їх належного соціального захисту, а також захисту членів їх сімей;

3) можливо, доцільним є створення, якщо не окремого органу, що курував би реалізацією програм захисту, то підрозділів в правоохоронних та судових органах;

4) забезпечити ефективну взаємодію між правоохоронними, судовими органами та прокуратурою, з органами місцевого самоврядування;

5) впровадити механізми належного фінансування процедур захисту осіб, що беруть участь у кримінальному провадженні, а також членів їх сімей, за рахунок державного бюджету.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Навчальний посібник для суддів з питань судового провадження у кримінальних справах щодо торгівлі людьми з метою експлуатації праці / Представництво Міжнародної організації з міграції в Україні. Київ: «Фенікс», 2014. 160 с.

2. United States of America, Department of Justice, Office of the Inspector General, Audit Division, United States Marshals Service: Administration of the Witness Protection Security Program: ExecutiveSummary (March 2005). P. 1.

3. Good practices for the protection of witnesses in criminal proceedings involving organized crime United Nations Office on Drugs and Crime Vienna UNITED NATIONS New York, 2008.

4. Жертвы: право на защиту. Проблемы защиты прав потерпевших и свидетелей по уголовным преступлениям: доклад Межрегиональной правозащитной общественной организации «Сопrotивление». URL: <http://www.soprotivlenie.org/?id=3&cid=115&t=v> (дата звернення: 20.12.2018).

КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДИК РОЗСЛІДУВАННЯ ВБИВСТВА

Сиволан І. В.

Студентка IV курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Думчиков М. О.

к. ю. н., асистент кафедри КПДС ННІ права

Сумського державного університету

Завдання підвищення ефективності боротьби з убивствами криміналістичними методами вимагає подальшого вдосконалення криміналістичних методик попереднього та судового слідства. При побудові методик розслідування велике практичне значення має правильна криміналістична класифікація скоєних убивств. Вивчення літератури з криміналістики показує, що криміналістична класифікація далека від досконалості. Це можна пояснити не тільки складністю розв'язуваної задачі, але і відсутністю достатньо